Motion till riksdagen 1986/87:K806

Marianne Karlsson (c)

Det officiella belöningssystemet

Sedan den 1 februari 1975 består det svenska officiella belöningssystemet såvitt avser förtjänta svenskar av kungliga medaljer (dvs. utdelade av konungen), regeringens medaljer (inkl. utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst" och den år 1976 instiftade medaljen "För förtjänster om utrikesförvaltningen"), samt vissa av regeringen utdelade hederstitlar (professor; vissa militära och diplomatiska titlar). Därjämte utdelas alltjämt — med stöd i statlig lagstiftning — hedersdoktorat av universitet och högskolor. Det var kritiken mot normerna för utdelning av de kungliga ordnarna som avgjorde att riksdagen uttalade sig för att utdelningen borde upphöra. Den instans som fastställt utdelningsnormerna bör givetvis bära ansvaret på denna punkt. Men de normer som riksdagen kritiserade var fastställda av regeringen (genom statsrådsberedningen)! Regeringen kunde fastställt nya och bättre normer för utdelning av officiella belöningar. — Noteras bör att de gamla kungliga ordnarna fortfarande utdelas till utländska medborgare, samt att Carl XIII:s orden, genom sitt samband med Frimurarorden, ej har med regeringen att göra.

Medaljer utdelas fortfarande av konungen och regeringen. Eftersom de från början varit avsedda som *komplettering* av ordnarna, täcker de inte alla de områden som, enligt internationell praxis, bör omfattas av ett officiellt belöningssystem. Men de svenska ordnarna (som på grund av sin ålder och sin dekorativa utformning har ett mycket högt internationellt anseende) får icke utdelas till svenskar. Så länge de har stormästare (konungen) och medlemmar, existerar de dock som statliga institutioner, och utdelandet kan återupptas, närhelst detta befinns lämpligt, kanske med ändrade kriterier.

Gamla såväl som nya stater över hela världen har insett fördelarna med och varit angelägna om att tillämpa den hävdvunna internationella praxis, som ett *fullständigt* officiellt belöningssystem utgör. Detta sker, väl att märka, *oberoende* av vilket *politiskt system* som ifrågavarande land har.

I den inhemska debatten hävdas stundom att ordnar och likartade dekorationer icke vore "i tiden". Detta påstående bekräftas dock icke av vår omvärld. För att blott nämna några exempel från senare år, instiftade den grekiska republiken 1975 "Hedersorden" i stället för den avskaffade Georg I:s orden för att kunna disponera lika många ordnar som monarkin, medan president Kekkonen 1977 instiftade "Militärens förtjänstmedalj" och Danmark 1978 fick ett nytt förtjänsttecken för 25 år som reservofficer. Vidare lät den socialdemokratiske västtyske försvarsministern 1980 instifta ett "Ehren-

zeichen der Bundeswehr" i fyra grader; uppkommen kritik avvisade han med: "Ich sehe nicht ein, warum ein solcher Dank mit demokratischer Verfassung nicht vereinbar sein soll." Under 1985 instiftades en ny norsk förtjänstorden.

Utdelandet av ordnar och andra belöningar till bl. a. kommunala förtroendemän (främst medaljen "För medborgerlig förtjänst") upphörde 1974 utan någon form av övergångsbestämmelser för närmast berörda. Detta måste särskilt av dem som blott haft ett eller annat år kvar till beräknad dekorering enligt äldre system ha uppfattats såsom orättvist. Därtill kommer en praktisk-ekonomisk aspekt: ordensväsendet har aldrig belastat statskassan. Nu måste kommuner, borgerliga och kyrkliga, till förtjänta förtroendemän m. fl. utverka guldmedaljer från enskilda sällskap till en kostnad av 3 000—5 000 kr. i lösen av allmänna medel från resp. budget — denna utväg måste anses vara betydligt oförmånligare.

Ordnarna är ett för staten förmånligt, praktiskt och vedertaget medel att belöna tjänster mot samhället. De får givetvis icke övervärderas, och frågan hör förvisso icke till de större i dagens samhällsdebatt. Men deras betydelse får ej heller underskattas. Ett ordensväsende — gärna reformerat i olika avseenden, kanske framför allt genom en breddning av de grupper som kan få ordnar — måste anses ha en funktion att fylla även i dagens samhälle.

Ordnar kan av praktiska skäl inte bäras till daglig dräkt. Detta problem har i Frankrike lösts på det sättet, att enkla färgade band utdelas för att den dekorerade skall kunna sy fast en bit på kavajslaget eller kragen. Man träffar i Frankrike människor även i mycket enkla omständigheter, som bär dylika förtjänsttecken. Att det är ett brott att bära dem beror på att man är berättigad att åka gratis på tunnelbanan, varför vi inte behöver följa efter så långt. Om emellertid den kända städerskan som avslöjade en storspion kunde bära en symbol för en utmärkelse på kappan, skulle detta enligt min mening vara bra.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om det officiella belöningssystemet.

Stockholm den 22 januari 1987

Marianne Karlsson (c)

Svenskt Tryck Stockholm 1987